

10. Сердинський В. С. Особливості призначення судді на посаду в контексті забезпечення його незалежності (крізь призму європейських рекомендацій) *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Т. 31(70) Ч. 2. № 2. С. 150–154.

ЗАСОБИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Чорна І. В.

*студентка факультету менеджменту та права
Вінницький національний аграрний університет*

Корнієнко Ю. А.

*студентка факультету менеджменту та права
Вінницький національний аграрний університет*

*Науковий керівник: **Опольська Н. М.***

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри права

Вінницький національний аграрний університет

м. Вінниця, Україна

Засоби вчинення злочину розглянуто як предмети та інші явища об'єктивної дійсності, що застосовує особа при вчиненні суспільно небезпечного діяння (дії чи бездіяльності), що визнане злочином, а також як ознака складу злочину. З'ясовано особливості їх юридичного закріплення у статтях закону про кримінальну відповідальність. Запропоновано поділяти засоби вчинення злочину на знаряддя та інші засоби, з'ясовано їх значення для кримінальної відповідальності [1].

У науці кримінального права поняття «засоби вчинення злочину» визначають виходячи з його вузького трактування. Тому найчастіше під засобами вчинення злочину розуміються предмети об'єктивної дійсності, явища та процеси, які особа використовує для вчинення суспільно небезпечного злочинного діяння визначального елемента злочину.

Засоби вчинення злочину – це насамперед певні предмети об'єктивного світу, які особа використовує для цього. До них, перш за все, належать: зброя, загальнонебезпечні предмети, механізми, пристосування, пристрої, різні види загальнонебезпечних речовин (отрута, хімікати та ін.). Вони суттєво посилюють уражаючий ефект діяння, забезпечують його вчинення.

Засоби вчинення злочину – це предмети чи явища, що відокремлені від особи, яка вчиняє злочин. Маючи ті чи інші засоби, особа розміщує їх між собою та об'єктом злочинного посягання і використовуючи їх властивості, застосовує їх при вчиненні злочину. Тому не можна відносити до цих засобів, як інколи стверджують в літературі, ноги, кулаки, зуби, нігті, навіть організм винного (при зараженні венеричними захворюваннями, або вірусом імунодефіциту чи іншою невиліковною інфекційною хворобою) [4]. З викладеного випливає, що під засобами вчинення злочину слід розуміти певні предмети чи інші явища об'єктивного світу, відокремлені від людини, яка лише володіє цими засобами і використовує для вчинення злочину.

Засоби майже завжди перебувають у динамічному стані. Засоби вчинення злочину відносяться до сфери злочинної дії чи бездіяльності і використовуються (застосовуються) для вчинення посягання на об'єкт кримінально-правової охорони та спричинення йому шкоди, зокрема, шляхом здійснення негативного впливу на предмет злочину за допомогою знарядь або інших предметів чи явищ об'єктивної реальності. Використання особою засобів вчинення злочину для вчинення суспільно небезпечного діяння завжди суттєво підвищує ступінь суспільної небезпечності вчинюваного злочину. Якщо ті чи інші предмети або явища не використовуються, а знаходяться в статичному стані, і суспільно небезпечне діяння здійснює на них негативний злочинний вплив, то вони в багатьох випадках виступають предметами злочину. Однак при цьому засоби вчинення злочинів слід відрізняти від предмета злочину, який являє собою предмет матеріального світу, у зв'язку з яким чи з приводу якого вчиняється злочин.

Засоби вчинення злочину застосовуються особою свідомо і вибірково (вона їх може застосовувати чи не застосовувати, або так чи інакше застосувати певним чином), з урахуванням усієї сукупності об'єктивно-предметних умов злочину: обстановки, місця, умов часу, стану предметів чи елементів, на які чи у зв'язку з якими вчиняється злочин. Тому їх можливо відносити до так званих «змінних» елементів злочинного посягання [3].

Особа усвідомлює, що засоби, які вона застосовує при вчиненні злочину, мають такі властивості: наприклад, зброя, бойові припаси, вибухові речовини та інші знаряддя вчинення злочину, що здатні заподіяти істотну шкоду або особливо тяжку шкоду правоохоронюваним інтересам. Діючи умисно, особа усвідомлює суспільно небезпечний характер свого діяння чи бездіяльності, в тому числі використовуючи засоби для його здійснення, що, зокрема, є фактичною основою для передбачення нею настання суспільно небезпечних наслідків цієї дії (бездіяльності). Вчинюючи злочин з необережності, особа, за загальним

правилом, усвідомлює фактичні ознаки вчиненого діяння, особливо у сфері відносин людина – техніка, в тому числі характер дії (бездіяльності) і, відповідно, властивості засобів для його вчинення. Виходячи з цього, вказане передбачає можливість настання суспільно небезпечних наслідків даної дії або бездіяльності, але легковажно розраховує на їх запобігання, або не передбачає настання таких наслідків, хоча повинна була і могла їх передбачити [2].

Засоби вчинення злочину слід розглядати як обов'язкову ознаку складу злочину і у разі, коли вони прямо не вказані в законі, але однозначно впливають із його змісту при тлумаченні, зокрема шляхом певного визначення суспільно небезпечного діяння і способів його вчинення у законі (загальнонебезпечний спосіб): п. 5 ч. 2 ст. 115 (Умисне вбивство); ч. 2 ст. 194 (Умисне знищення або пошкодження чужого майна); ч. 4 ст. 240 (Порушення правил охорони або використання надр); ч. 1, ч. 2 ст. 241 (Забруднення атмосферного повітря); ч. 1, ч. 2 ст. 242 (Порушення правил охорони вод); ч. 1, ч. 2 ст. 243 (Забруднення моря); ч. 1, ч. 2 ст. 245 (Знищення або пошкодження об'єктів рослинного світу); ч. 2 ст. 252 (Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду); ч. 1 ст. 258 (Терористичний акт); ч. 2 ст. 393 (Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти); ч. 4 ст. 405 (Погроза або насильство щодо начальника); ч. 2 ст. 411 (Умисне знищення або пошкодження військового майна); ч. 1 ст. 446 (Піратство); ч. 1 ст. 447 (Найманство). Таким чином, засоби вчинення злочину слід визначити як відокремлені від особи певні предмети, явища чи процеси об'єктивного світу, що застосовуються нею при вчиненні суспільно небезпечного діяння в умисних або необережних злочинах, значною мірою підвищують уражаючі властивості, суттєво полегшують їх вчинення та впливають на соціальну сутність злочину – його суспільну небезпечність. Засоби знаходяться в нерозривному зв'язку і взаємозалежності з усіма елементами та ознаками складу злочину.

Література:

1. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Т. 17: Кримінальне право редкол. : В.Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін. ; НАПрН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 1064 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додат. і допов.) уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

3. Словник української мови : в 11 т. АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. Т. 3. Київ : Наук. думка, 1972. 744 с.

4. Даньшин И. Н. Профессиональная преступность. Збірник наукових праць Харківського Центру вивчення організованої злочинності. Вип. 1. Харків : Харк. Центр вивчення організованої злочинності, 2000.

**ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА ІНФОРМАЦІЮ
В ІНТЕРЕСАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ:
АСПЕКТИ ПОЗИЦІЇ ЄСПЛ ЩОДО ЗАКОННОСТІ
МЕТИ ОБМЕЖЕННЯ, НЕОБХІДНОГО
У ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Шинкар Т. І.

*кандидат юридичних наук,
суддя*

*Восьмий апеляційний адміністративний суд
м. Львів, Україна*

За усталеною правовою традицією відсутність в європейських країнах обмежень у висловлюваннях вважається мірою та одночасно фундаментом верховенства права, а також одним з найкращих засобів запобігання порушенню прав людини. З іншого боку внаслідок слабкого розвитку інститутів запобігання порушенню прав людини в окремих країнах спостерігається «утаємнення» діяльності представників влади, приховування неефективності, марнотратства громадських грошей, а також корупції.

Загалом, як свідчить узагальнення рішень ЄСПЛ, коли йдеться про цінності пов'язані з гідністю людини або з національною безпекою, свобода слова розглядається як суспільне надбання, яке підлягає детальній регламентації, особливо у питаннях обґрунтування «меж» захисту інформації, що загрожує національній безпеці і правопорядку та «меж» дозволу втручання у відповідну свободу. Останні мають забезпечити «реальний» захист від порушення сутності такої свободи (права на інформацію), що від самого початку залишалося сталою вимогою Конвенції про захист прав людини та основних свобод.

Також у багатьох рішеннях ЄСПЛ свобода висловлювань визнана фундаментом демократії й верховенства права, що «розширює» можливості доступу громадян до засобів комунікації, а також доступу до трактування (коментування) офіційної інформації як основи для можливого оскарження рішень влади.